

PROLOG

Întotdeauna în august petreceam o săptămână cu bunica. Pe-atunci eram Joey, nu Joe: Joey Dowdel, iar sora mea era Mary Alice. La primele vizite eram doar niște prichindei, așa că greu vedeam orașul, din cauza bunicii. Ea era atât de mare, iar orașul era atât de mic. Era și bătrână, sau cel puțin așa credeam noi – bătrână ca dealurile. Și zdravă? Era la fel de zdravă ca o cizmă veche, sau cel puțin așa ni se părea nouă. Pe măsură ce treceau anii, totuși, Mary Alice și cu mine creșteam, și cu toate că bunica nu se schimba deloc, parcă vedeam în fiecare vară altă femeie.

Acum sunt mai bătrân decât era bunica atunci, chiar binișor mai bătrân. Dar pe măsură ce trece timpul peste mine, par să-mi amintesc tot mai mult zilele acelea toride de vară și nopțile, și ultima casă din oraș, unde locuia bunica. Și pe bunica. Sunt adevărate toate amintirile mele despre bunica? Până la ultimul cuvânt, și devin cu anii tot mai adevărate.

ULTIMA NOAPTE PE PĂMÂNT
A LUI SHOTGUN CHEATHAM

1929

Nu ne-ar fi trecut prin cap că trebuia să plecăm din Chicago ca să vedem un mort. Creșteam pe-atunci în zilele urâte ale lui Al Capone și Bugs Moran. Chiar în iarna dinainte se petrecuse masacrul de Sfântul Valentin de pe strada North Clark. Orașul avea o reputație atât de proastă, încât lumea cunoștea pistolul-mitralieră Thompson mai degrabă sub numele de „mașina de scris din Chicago“.

Dar eu împlinisem nouă ani, iar sora mea Mary Alice șapte, și încă nu văzuserăm un cadavru. Bănuiam că cele mai multe dintre ele erau în locuri unde nu le mai puteam vedea, pe fundul lacului Michigan, cu cizme de beton.

Nu, a trebuit să batem tot drumul până la bunica Dowdel, înainte să vedem cu ochii noștri un om mort. Tata a spus că Mary Alice și cu mine ajunseserăm la vârsta când puteam călători singuri. A spus că era momentul să petrecem o săptămână cu bunica, pe care o ajungeau anii. N-o mai văzuserăm de când eram țânci. Ca niște adevărați oameni din Chicago, mama și tata nu aveau mașină. Iar bunica nu avea telefon.

— Se descotorosesc de noi și ne trimit pe capul ei, asta fac, a zis posomorâtă Mary Alice.

Bănuia că mama și cu tata intenționau să-și ia o săptămână de vacanță și să plece la pescuit în Wisconsin, în lipsa noastră.

Pe mine nu m-a deranjat să mă duc, pentru că mergeam cu trenul, cu „Pasărea Albastră” a Căilor Ferate Wabash, care pleca în fiecare dimineată din gara Dearborn cu destinația St. Louis. Bunica locuia undeva la mijlocul drumului, într-unul dintre acele orașele pe care linia ferată le traversează prin mijloc. Lumea stătea pe verandă să se uite cum trece trenul.

Mary Alice spunea că nu putea să sufere locul acela. Întâi de toate, la bunica trebuia să te duci la closet afară. Closetul era chiar după căsuța de chirpici, o magazie dărăpănată plină de lucruri rămase acolo din vremea bunicului Dowdel. În căsuță trăia un motan bătrân cu dinții strâmbi, care imediat ce ieșeau din closet, se năpustea la tine. Mary Alice ura treaba asta.

Sora mea spunea că nu era nimic de făcut acolo și nimeni cu care să faci ceva, așa că se ținea scai de mine, cu toate că eram cu doi ani mai mare și băiat. În primele zile ne-am plimbat prin centru. Era doar o stradă scurtă cu clădiri din cărămidă: banca, agenția de asigurări, magazinul Moore și cafeneaua La Ulceaua cu Cafea, unde fusese înainte vechiul bar.

Eram în vremea prohibiției, adică vânzarea de băuturi era ilegală. Așa că oamenii își făceau acasă propria lor bere. Încă mai existau acoperișuri de tablă peste trotuar și balustrade de legat caii. Mulți fermieri veneau în oraș cu șaretele, cu toate că existau Forduri, iar banchețul, L. J. Weidenbach, conducea un Hupmobile.

Nouă ni se părea un loc unde nu se întâmpla nimic. Dar asta era înainte să-l fi îngropat pe Shotgun Cheatham.

Omul ar fi putut trece neobservat până în mormânt, cu excepția numelui. Ziarul local nu voia să scrie necrologul cuiva numit Shotgun, dar nu știa nimeni să i se fi spus altfel. Asta a atras atenția unor ziare mai importante. Unul dintre ele a trimis un copoi să adulmece prin cafeneaua La Ulceaua cu Cafea vreo poveste în stare să stârnească interesul oamenilor, mai ales că era august, lună cu știri pe sponci.

La Ulceaua cu Cafea venea lumea să piardă vremea, să bată câmpii și să schimbe bârfe. Mary Alice și cu mine prezentam oarece interes când apăream acolo, pentru că eram rudele doamnei Dowdel, care nici vorbă să fi pus piciorul vreodată în acel loc. Ea spunea că-i place să țină ce-i al ei numai pentru ea, treabă grea într-un oraș ca acela.

Mary Alice și cu mine am dus acasă povestea că un ins suspect coborâse din tren în haine de oraș și cu canotieră. Sărea în ochi de la distanță și punea întrebări despre Shotgun Cheatham. Și scria ce auzea.

Bunica aflase deja din gură în gură că Shotgun nu mai era, deși nici vorbă să fi fost ea prima la care dădeau fuga oamenii cu vești proaspete. Nu era ceea ce s-ar numi „o femeie populară“. Bunicul Dowdel fusese mult mai bine văzut, dar el se dusese demult.

În ziua aceea fierbea roșii pe plita neagră de fier, iar în bucătărie era destul de cald cât să se aburească toate calendarele de pe perete. Avea mânecile suflecate pe brațele voinice. Când a auzit că orașul era gata să se umple de reporteri de ziar, și-a încleștat fălcile.

A zis imediat:

— Să vă spun eu ce urmărește reporterul ăla. Vrea să-și rădă de noi pentru că ne crede numai o adunătură

de țărani, niște mocofani de la țară fără nicio valoare. Așa om fi, dar ce treabă are el cu asta?

— Cine a fost totuși Shotgun Cheatham? a întreat Mary Alice.

— N-a fost decât un destrăbălat bătrân care a trăit sărac și a murit lefter, a zis bunica. Nu se apropia nimeni de el pentru că puțea ca un dihor. Locuia într-un coteț de găini pe care acum vor trebui să-l ardă.

Ca să schimbe subiectul, mi s-a adresat mie.

— Ia, amestecă tu în roșii și nu le lăsa să se lipească de fund. Stau de-atâta vreme în căldura asta, că sunt și eu pe jumătate fiartă.

Nu-mi plăcea treaba la bucătărie. Ieri făcuse magiun de mere și nu fusese prea rău. Îl fierseșe afară, pe foc deschis, și pusese bănuți în cazan ca să nu se lipească.

— La Ulceaua cu Cafea se zice că Shotgun a umblat cu băieții James.

— Care băieți James? a întreat bunica.

— Jesse James, am zis eu, și Frank.

— Nu l-ar fi vrut pe lângă ei, a zis ea. Și oricum băieții James erau din Missouri.

— I-au spus reporterului că Shotgun a omorât un om și a fost la închisoare.

— Mai mulți de pe-aici au făcut asta, a zis bunica, deși eu nu țin minte să fi plecat vreodată din oraș mai multă vreme. Cine spune toate lucrurile astea?

— O doamnă bătrână de tot, cocoșată și cu dinții din față ieșiți în afară, a zis Mary Alice.

— Și cu ochii cruciși? a zis bunica. Tre' să fie Effie Wilcox. Dacă acuma vi se pare urâtă, s-o fi văzut când era fată. Și te vorbea de rău să crăpi, nu alta. Are limba despicată la amândouă capetele.

Bunica se dusesese la ușa de plasă după o gură de aer.

— Ziceau că Shotgun avea pușca crestată în șase locuri, am insistat eu, forțându-mi norocul. Ziceau că fiecare creastă era ori pentru o bancă pe care a jefuit-o, ori pentru un șerif omorât de el.

— Tot Effie zicea și asta? Să nu te-ncrezi niciodată într-o femeie urâtă. Are dușmănie pe lume, a zis bunica, care nu era nici ea portretul vreunei zâne, iar pe urmă a scos un oftat. Să vă spun eu cum și-a căpătat Shotgun numele. N-avea decât vreo zece ani și a vrut să se ducă să împuște prepelițe cu niște băieți mai mari. N-ar fi nimerit nici măcar un perete de hambar de pe dinăuntru și avea ulcior la un ochi. S-au dus pe o pășune unde nu exista picior de prepeliță, dar Shotgun murea de plăcere că era cu băieții mari. A apăsat o dată pe trăgaci și a omorât o vacă. A căzut secerată. Dacă o ochea intenționat, ajungea săraca să moară de bătrânețe. Băieții i-au luat pușcociul, că nu puteau ști pe cine mai nimerea în continuare. Așa și-a căpătat numele și s-a lipit de el ca hârtia de muște. Oricare fată din oraș trăgea mai bine decât el, chiar și eu.

Bunica a arătat spre ea cu degetul mare. Păstra în spatele cufărului de lemn un Winchester Model 21 cu două țevi cu calibru de 12, dar noi credeam că fusese pușca de mers la rațe a bunicului.

— Și nu eram nici eu chiar Annie Oakley, în afară de tras după veverițe.

Bunica încă stătea la ușa, netezindu-și șorțul. Pe urmă a continuat cu aceeași voce.

— S-ar părea că avem tovărășie. Ia roșiile alea de pe foc.

UN VAL DE NELEGIUIRI CU O SINGURĂ AUTOARE

1931

Țara fusese cuprinsă de o mare criză economică și nu păream a ști să scăpăm de ea. Se ținea de noi ca președintele Hoover, cum spunea lumea. Încă nu ne făcuse să ajungem chiar la fundul sacului, dar era pe cale.

Vremurile grele se vedeau și de la geamul trenului „Pasărea Albastră“ al companiei Wabash. Marfarele de pe liniile secundare erau pline cu bărbați care umblau dintr-un colț în altul al țării, căutând de lucru și de mâncare. Mary Alice și cu mine ne uitam la ei cum stăteau în ușile deschise ale vagoanelor de marfă. Mergeau unde-i ducea trenul, cu mâinile goale.

Pe urmă, când am coborât în gară la bunica, pe peron era un nou anunț:

**VAGABONZII SĂ-ȘI VADĂ DE DRUM
ADICĂ TU!**
(SEMNAT) O. B. DICKERSON, ȘERIF

Dar acasă la bunica lucrurile păreau să meargă ca de obicei. Mary Alice încă se speria de bătrânul motan clonțos din magazia de chirpici. Bunica zicea că dacă se temea așa de tare de el, n-avea decât să folosească oala de noapte, în loc să se ducă la closet. Oale de noapte existau sub toate paturile și noaptea erau îndemânoase, dar

Mary Alice n-ar fi folosit-o pe a ei și ziua. Nu voia să urce scările la etaj numai pentru asta. Și nu voia nici să fie nevoită s-o golească mai des decât era necesar.

Pentru că avea nouă ani, Mary Alice a hotărât să preia inițiativa. A cărat o mătură la closet, ca să-l altoiască pe motan dacă o necăjea. Curând, chiar în aceeași primă zi, s-a întors trăgând mătura după ea. Avea ochii uzi și își ținea respirația.

— A murit ceva în magazie, a zis ea.

— Ne, a zis bunica. E brânza.

— Eu nu vreau, a spus Mary Alice.

— Nu-i pentru tine, a zis bunica.

Acum, că pomeniseră, parcă simțeam și eu un miros destul de puternic pătrunzând în bucătărie. Îl puteam vedea și pe motan de acolo, întins în curte. Respira greu și nu se apropia de magazie. Brânza mirosea destul de rău cât să gizeze un motan, dar n-avea rost să întrebăm la ce folosea. Ne era scris să aflăm.

Casa bunicii era ultima din oraș. Dincolo de rândul de gladiole era un gard din plasă de sârmă, iar după el un lan de porumb. În prima noapte mă băgam mereu în pat și ascultam foșnetul aspru al frunzelor uscate ale porumbului de august. Pe urmă, în a doua noapte, nu mai auzeam nimic.

Dar în anul acela am auzit zgomot de ghete târșăite și uneori o voce. Linia ferată Wabash care tăia orașul în două trecea pe cealaltă parte a drumului. Ajutoarele de șerif erau toate afară, cu puști, alungau vagabonzii să nu stea și să piardă vremea prin oraș cerșind mâncare. De la fereastra mea le vedeam legănatul felinarelor și în

fața lor siluetele slabe ale vagabonzilor, îndreptându-se spre alt oraș. Totul arăta cumva fantomatic și trist.

Dar noaptea a fost scurtă. A doua zi dimineată la ora cinci, bunica era în capul scărilor și bătea cu polonicul într-o cratiță. Când am coborât în bucătărie, am găsit-o într-o salopetă bărbătească băgată în niște cizme de cauciuc. Nu putea ieși afară în salopetă, așa că își trăsese pe deasupra o rochie veche și peste ea își legase șorțul. Totul încoronat cu pălăria de grădinărit de pe cap. O acoperise cu un voal, ca să se ferească de țânțari, pe care îl înnodase sub bărbie. Părea un munte mișcător. Lui Mary Alice nu-i venea să creadă că vedea salopeta cu adevărat.

— Mă ferește de puricii de nisip, a explicat bunica. Mergem la pescuit.

M-am uitat în jur după lansete sau măcar după niște bețe de undiță, dar n-am văzut nimic.

— În oraș se țin lucrurile lanț, a declarat bunica. Nici nu s-a terminat bine Ziua Eroilor, că a venit 4 iulie. Pe urmă a fost Sărbătoarea Pionierilor. Nici nu încapi pe stradă de lume, iar praful nu apucă să se așeze. Am nevoie de o zi liberă, de pace și liniște.

Proaspăt sosiți din centrul orașului Chicago, Mary Alice și cu mine ne-am uitat unul la celălalt.

Nu ne-am întins cu micul dejun din cauza mirosului. Brânza era acum pe veranda din spate, într-un sac de iută. Am început să mă prind că era genul de brânză pe care somnii o consideră delicată.

Bunica era gata de plecare, și când era ea gata, ar fi fost bine să fii și tu.

— La drum, a zis, aruncând o ultimă privire prin bucătărie. Stinge focul și ascunde toporul și tigia.

Am clipit.

— E doar o zicală, a zis bunica. O vorbă de la țară. Eu am fost fată de la țară, știți.

A cărat singură sacul cu brânză, legat la capătul unei crengi de copac pusă pe umăr. Eu răspundeam de coșul cu mâncare, și mi-a trebuit toată forța să-l pot ridica. M-am uitat înăuntru. Jumătate de coș era plin cu conserve de casă: roșii și piersici murate. Cealaltă jumătate, cu legume din grădina ei: păstăi de fasole, patru napi, o varză. Singurul lucru care părea potrivit pentru picnic era o pâine netăiată, coaptă în casă. Dar n-am întreat nimic. Bunica scăpa de o grămadă de bătăi de cap nefiind genul căreia să-i pui întrebări.

Am pornit la drum dis-de-diminează în spatele ei. Imediat ce ieșeam din curte, eram deja la țară, dar aveam sentimentul că urma să fie o călătorie lungă. Coșul cântărea o tonă și n-am avut norocul s-o conving pe Mary Alice să-l ducă și ea de cealaltă toartă.

Eram bine înfolfiți ca să ne ferim de puricii de nisip. Mary Alice prefera fustele, dar purta treningul cu pantalonii lungi. Eu aveam unsprezece ani și ajunseseam mult prea mare pentru pantalonii scurți, așa că purtam blugi. Am mărșăluit în spatele bunicii și n-a fost prea rău până când nu s-a ivit soarele de după spicele de porumb.

Am înghițit praful drumului pentru aproape doi kilometri. Fiind băiat de la oraș, sigur că nu știam ce înseamnă exact doi kilometri, dar așa mi se părea mie, că făcuserăm doi. La un pâlc de copaci am cotit-o pe o pajiște.

— Aveți grijă pe unde călcați, a zis bunica. E plin de balegă de vaci.

Ne îndreptam spre râu, spre Salt Creek, și foarte curând copacii de pe malurile lui au început să se ivească

la orizont. Dar semăneau cu un miraj care rămânea în depărtare.

În cele din urmă am ajuns la un gard de sârmă ghimpată cu un anunț pe el:

**TRECEREA INTERZISĂ CU DESĂVÂRȘIRE
PESCUITUL ȘI RESTUL INTERZISE
PROPRIETATE PARTICULARĂ
A CLUBULUI DE VÂNĂTOARE ȘI DE PESCUIT
DIN COMITATUL PIATT
(SEMNAT) O. B. DICKERSON, ȘERIF**

— Ridică sârma aceea, să mă strecor pe sub ea, a zis bunica.

Sârma cea mai de jos era destul de aproape de pământ. Dar bunica se întinsese deja pe spate în buruieni. Împinsese brânza dincolo. Acum încerca să-și strecoare umerii. Am ridicat sârma cât de tare am putut, dar n-aveam mult spațiu de manevră. Ghimpii i-au rupt pălăria, însă n-au reușit să-i înhațe nasul. Dar acum urma pieptul. Mary Alice stătea în picioare lângă noi, sugându-și pieptul ei mic, sperând să ajute. Sârma îmi tăia mâna și m-am înțepat în trei locuri, dar ca prin minune, bunica s-a strecurat dincolo. Mary Alice a urmat-o, cu loc din belșug, deși nu-i plăcea să-și umple părul de scaieți.

Fiind băiat, eu m-am cățărat pe gard și m-am răsucit după un stâlp, sprijinindu-mă pe mâna rănită. Am tras dincolo și coșul și iată-ne acum pe teritoriul interzis. Mie mi se părea năpădit de buruieni și pustiu, dar bunica a zis, vorbind încet:

— Nu scoateți nicio vorbă de-aici înainte și rămâneți în spatele meu.